

God och nära vård

En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem (SOU 2020:19)

Visions remissvar

Vision har fått möjligheten att lämna remissyttrande över huvudbetänkandet ”God och nära vård – en reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem”. Vision uppskattar det öppna och kommunikativa arbetssätt som kännetecknat utredningen.

Skarpare krav på samverkan mellan huvudmän ett litet steg i rätt riktning

Vision välkomnar att regioners och kommuners samverkansansvar föreslås bli skarpare genom att slås fast i en ny formulering i Hälso- och sjukvårdslagen (HSL). Kravet på att kommuner och regioner ska formulera en gemensam plan för hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå är ett viktigt och nödvändigt första steg för att förbättra samverkan. Vision är också positiva till utredningens förslag på att skärpa kraven på samverkan på utförarnivå genom en ny reglering i HSL.

Förbättrad samverkan och minskat stuprörstänkande är oerhört viktigt för att vård, service och förebyggande insatser kan nå varje individ som har behov av samhällets stöd. Vision är mycket positiva till att utredningen lyfter fram den primärvård som sker i kommuner och instämmer i förslaget att ersätta begreppet ”hemsjukvård” med ”hälso- och sjukvård i hemmet”. I bästa fall blir det inte bara en språklig förändring utan ett sätt att öka statusen på stora andel av primärvården som utförs i kommuner.

Vision vill se avtalssamverkan mellan kommuner och regioner

Det kommer dock att krävas betydligt mer än ett lagkrav på samverkan för att ställa om primärvården och göra den mer tillgänglig. Vision instämmer med SKR:s expertrepresentant i ”God och nära vård” som beklagar att utredningen inte lägger förslag på att möjliggöra avtalssamverkan mellan kommuner och regioner. Vision menar att kommunal avtalssamverkan också behövs mellan primär- och sekundärkommunen. Utan denna möjlighet blir det betydligt svårare för hälso- och sjukvården att klara omställningen mot ett mer patientnära arbetssätt. Först när alla lagliga hinder är undanröjda för samverkan kommer det vara möjligt att förstärka primärvården i kommuner och regioner fullt ut.

Finansiering som också når primärvården som utförs i kommuner

Utredningen gör bedömningen att den kommunalt finansierade hälso- och sjukvården präglas av "osynlighet". Ett exempel är att i princip bara regionerna har varit potentiella mottagare av de riktade ekonomiska satsningarna på hälsovård, sjukvård och social omsorg. Vision instämmer i denna analys, men beklagar att utredningen inte landar i något förslag på förändrade ekonomiska incitament för att styra över mer resurser till den primärvård som kommuner ansvarar för.

Att det behövs en långsiktig, övergripande överenskommelse för primärvårdens omställning är en utmärkt bedömning av utredningen, men Vision anser att det borde vara ett skarpt förslag i stället. Vision tycker att det verkar synnerligen lämpligt att fördela resurserna för omställningsarbetet enligt utredarens bedömning – två tredjedelar till regionerna och en tredjedel till kommunerna. Detta eftersom det avspeglar den nuvarande fördelningen av de offentliga kostnaderna för hälso- och sjukvården på primärvårdsnivå.

Positivt att medarbetares och chefers perspektiv tydligt finns med

Vision anser att det är positivt att utredningen lyfter fram medarbetarperspektivet i omställningen mot en mer patientnära vård. Självfallet instämmer vi i analysen att primärvården måste erbjuda en god arbetsmiljö för medarbetare och chefer om det ska bli en mer attraktiv arbetsplats i framtiden. Men Vision beklagar att utredningen inte tydligare ger rekommendationer om hur hälso- och sjukvården kan arbeta för att bli bättre arbetsgivare och en arbetsplats där många vill jobba.

Vision instämmer i utredningens analys att chefer och ledare i hälso- och sjukvården spelar en avgörande roll för att förändra vården mot ett personcentrerat arbetssätt. Men om chefer ska kunna leda omställningsarbetet fullt ut krävs förbättrade möjligheter att kunna vara en nära chef som utvecklar verksamheten tillsammans med medarbetarna. Vision fortsätter att hävda att chefer måste ha goda organisatoriska förutsättningar och hållbar arbetsmiljö för att kunna driva förändringsprocesser och vilja stanna i vården. Men utredningen presenterar dessvärre inte någon djupare analys eller några egna rekommendationer för att ge chefer i vården bättre förutsättningar.

Det är positivt att Vårdanalys har i uppdrag att ta fram förslag till nationella insatser för utveckling av ledarskapsutveckling i vård och omsorg. Men en nationell myndighet har mycket begränsad möjlighet att förbättra arbetsmiljö, öka anställningstryggheten eller se till att det finns administrativa stödstrukturer för chefer - makten att förändra detta finns hos lokala och regionala arbetsgivare. Här hade Vision önskat att utredningen lämnat egna rekommendationer eller förslag. Ett generellt problem i vården är att chefskap inte alltid betraktas som en

profession i sig. Detta hade en utredning om framtidens omställning av vården behövt adressera tydligare.

Vision är positiva till stärkta rättigheter för individen

Vision är mycket positiva till att patienter föreslås få rätt till en fast vårdkontakt och ska kunna begära individuell plan och ett så kallat patientkontrakt. Vi är övertygade om att en sådan förstärkning är ett steg i rätt riktning för att patienter och brukare inte själva ska behöva samordna vårdgivare och socialtjänst. Vi tror också att stärkta rättigheter för individen kan leda till att medarbetares kompetens i hälso- och sjukvården används bättre.

Bra att icke-kliniska professioner i primärvården lyfts fram

Vision uppskattar att huvudbetänkandet nu beskriver hur viktiga de icke-kliniska yrkesgrupperna är för att stödja och administrativt avlasta de vårdnära professionerna. Detta perspektiv har tidigare helt saknats i utredningen. Vision är positiva till utredningens förslag att det ska ingå i grunduppdraget att medverka till utbildning av de professioner som förekommer i primärvården. Vision instämmer också i utredningens förslag att kommuner och regioner ska bli skyldiga enligt Hälso- och sjukvårdslagen att täcka behovet av verksamhetsförlagd utbildning.

Vision välkomnar inriktningen för en primärvårdsreform

I samband med att vi lämnar detta remissvar passar vi på att också kommentera den proposition som om en primärvårdsreform som överlämnades till riksdagen den 28 maj 2020. (Prop 2019/20:164)

Vision välkomnar propositionen ”Inriktningen för en nära och tillgänglig vård – en primärvårdsreform”. Om arbetet med en mer patientnära och mindre sjukhustung vård ska kunna genomföras under en tioårsperiod är det bra att den övergripande inriktningen på en primärvårdsreform slås fast i lag redan nu.

Vision är starka förespråkare för en primärvård som är lättillgänglig, förebyggande och samordnad kring patienten, vilket vi framfört både i referensgruppen för professioner och i tidigare remissvar i utredningen. Vision menar att det viktigaste målet med statens styrning av vården är att ge patienter likvärdig vård och behandling i hela landet.

Vision är också positiva till att signeringskravet i patientjournaler lättas så att journalanteckningar inte måste signeras om det är obehövligt. En reformering av signeringskravet är det ett steg i rätt riktning, men grundproblemet är ändå att journalsystemen många gånger är föråldrade och följer papperslogik. Det finns allt för mycket utrymme för fritext och för lite av standardisering. Vision menar att frågan om hur den patientnära vårddokumentationen ska utvecklas och effektiviseras handlar om betydligt mer än förändrade signeringskrav. Vi menar

att det behövs tydliga rutiner kring vårdadministration på verksamhetsnivå och moderna it-system som är kompatibla med varandra och med Vårdguiden 1177. Det är oerhört viktigt att förändringen som föreslås i propositionen följs upp och utvärderas, särskilt med tanke på att taligenkänning och digitalisering förändrar vårddokumentationen.

Omställningen mot en mer patientnära vård kräver uthållighet

Vision instämmer i utredningens analys av vad som kan vara hinder eller framgångsfaktorer för omställningen mot ett nytt hälso- och sjukvårdssystem. Det går inte att underskatta svårigheten att till exempel få många kommuner med skiftande utmaningar att enas med regionen kring en gemensam plan för hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå. Vi instämmer i utredningens uppfattning att det skulle behövas en bred, långsiktig och politisk överenskommelse om den framtida hälso- och sjukvården liknande uppgörelser om försvarspolitik eller migration. Det kommer att bli en betydande, men spännande, utmaning att bedriva ett omställningsarbete på alla politiska nivåer under minst tio års tid.

Veronica Magnusson, förbundsordförande Vision